

Dvasinio krikščioniškojo ugdymo(si) prielaidos Lietuvos aukštojoje mokykloje

Aušra Karaliūtė

Vilniaus akademinės sielovados centras

Straipsnyje aptariama krikščioniškojo dvasingumo samprata, pateikiami duomenys apie krikščioniško dvasinio ugdymo būklę kai kuriose Lietuvos aukštosiose mokyklose, atskleidžiantys studentų tikėjimo, dalyvavimo religinėse apeigose bei krikščioniškajame gyvenime ypatybes. Atsižvelgus į teigiamą studentų požiūrį į dvasinį ugdymą(si), apibrėžiamos konkrečios jo prielaidos aukštosiose mokyklose.

1. Dvasinio ugdymo (si) aktualumas aukštojoje ir aukštesniojoje mokykloje

Vienas iš pagrindinių aukštojo mokslo tikslų – ugdyti išsilavinusią, kultūros vertybių, mokslo ir naujų technologijų imlią asmenybę. Tai esminė šalies ateities dvasinio ir materialiojo klestėjimo sąlyga [plg. 5, 1]. Švietimas, skelbiama Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme, yra prioritetinga raidos sritis, „grindžiama humanistinėmis tautos ir pasaulio kultūros vertybėmis“ [6, 1]. Pagal tokį švietimo pobūdžio apibūdinimą kuriama ir visa valstybės švietimo sistema, kurios pirmasis uždavinys, įvardytas įstatyme, yra „puoselėti asmens dvasines ir fizines galias, padėti tvirtus dorovės ir sveikos gyvensenos pagrindus, ugdyti intelektą, sudaryti sąlygas individualybei plėtoti“ [5, 1]. Įstatymo teiginys yra tarsi griaučiai, kurie tikrajame gyvenime apauginami tam tikru turiniu. Švietimosistemoje turėtų būti sudaromos sąlygos įgyvendinti vieną iš pagrindinių Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme numatytų uždavinių, – dorovinį asmens ugdymą, – atsižvelgiant į tai, kaip konkrečioje visuomenėje yra suvokiama dvasingumo arba dvasi-

nių asmens galių ugdymo perspektyva. **Dorovinis asmens ugdymas neatsiejamai susijęs su dvasiniu ugdymu (si), o dvasinis ugdymas savo ruožtu yra glaudžiai susijęs su krikščioniškuoju religiniu ugdymu (si).**

Nors krikščioniškas dvasinis – dorinis ugdymas bendrojo lavinimo mokyklose per praėjusį dešimtmetį ir buvo plėtotas bei tyrinėtas, tačiau galima daryti prielaidą, kad dar nėra krikščioniškojo dvasinio ugdymo tęstinumo aukštesniosiose ir aukštosiose mokyklose, kur studentai mokosi baigę 12 vidurinės mokyklos klasių. Statistikos departamento duomenimis, tikybą aukštesniosiose (10–12) vidurinės mokyklos klasėse pasirenka 43,1 proc. visų moksleivių, o tai rodo, kad krikščioniškasis dvasinis dorinis ugdymas moksleiviams yra aktualus ir reikalingas. Lietuvos aukštesniosiose ir aukštosiose mokyklose, kur mokosi studentai, paprastai baigę 12 klasių, dvasinis-dorinis ugdymas iki šiol dar nėra pakankamai tyrinėtas ir tobulintas. Suprantama, dorinis – dvasinis ugdymas(is) turėtų būti forma adekvatus visam kitam ugdymui(si), kurį studentas gauna aukštojoje ar aukštesniojoje mokslo įstaigoje. Ypač tai aktualu universitetams, kurių tikslas – suda-

ryti studijuojantiesiems sąlygas gauti visuminį, o ne tik dalykinį ar profesinį aukštąjį išsilavinimą. Kalbant apie dvasinio krikščioniškojo ugdymo politiką apskritai, svarbu paminėti, kad čia susiduria mažiausiai dvi pagrindinės iniciatyvos – valstybinė aukštojo (ir aukštesniojo) mokslo institucija bei bažnytinė institucija. Valsybinė aukštojo (aukštesniojo) mokslo institucija, ypač universitetas, siekia sudaryti sąlygas visuminiam, tai yra ir dvasiniam, studentų ugdymui(si). Tuo tarpu pagelbėti šį tikslą įgyvendinti ateina Bažnyčia, siūlanti universitetui konkrečias dvasinio ugdymo(si) galimybes ir nuostatas. Taigi dvi šios institucijos savo tikslų gali pasiekti tik glaudžiai bendradarbiaudamos – Bažnyčia su savo nuostatomis ir programomis bei valstybinė aukštojo ir aukštesniojo mokslo įstaiga, siūlanti visuminį mokslo turinį. Abiejų šių institucijų dvasingumo ugdymo sąvokos neprieštarauja viena kitai, bet viena kitą išplečia ir papildo.

Dvasingumo sąvoka. 1997 metais išleistame vadovėlyje žymus Lietuvos pedagogas L. Jovaiša apie dvasinio ugdymo perspektyvą Lietuvoje teigia, kad „apie dvasingumą ugdytiniams vertėtų kalbėti, nes jis dar mažai pažįstamas dėl ilgametės tylos“ [4, p. 184]. Toliau autorius apibūdina, kas tai yra dvasingumas: „moralistams – tai dorovinis gyvenimas, humanistams – literatūra, menas, mokslas ir gražūs žmonių santykiai, psychologams – valios savybės: savitvarda, apsisprendimas mąstyti ir veikti pagal priimtas vertybes, o dar kitiems – visos minėtos asmenybės savybės“ [4, p. 184]. L. Jovaiša pateikia ir dvasingumo apibrėžimą: „dvasingumas – tai nuolatinė asmenybės būseną, kai pasaulis, gyvenimas ir žmonės, darbai, santykiai ir pareigos vertinami aukščiausiais vidiniais matais, kuriuos žmoguje įtvirtino jo protingoji ir emocionalioji prigimtis, skatinanti teisingai bei

sąžiningai gyventi. Dvasingumas – tai vertybinės sąmonės pirmumas prieš biologinius ir materialinius poreikius, tai – praktinis gyvenimas tiesos, gėrio ir grožio šventumu, tai prasminio sąlyčio su pasauliu ir metapasauliu išgyvenimas“ [4, p. 186].

Krikščioniškojo dvasingumo objektas ir tikslas yra Dievas asmeniniame žmogaus gyvenime. Todėl krikščioniškasis dvasingumas yra tarpasmeninis dvasingumas ir žmogaus gyvenimas su Dievu. Šio gyvenimo išraiška yra kartu ir žmogiška, ir transcendentinė. Atvira, laisva ir iš dalies neapribota, žmogaus dvasia gali save išreikšti tik priklausomai nuo materialaus ir riboto pasaulio, ir tai vyksta pamažu laiko tėkmėje. Krikščionybėje dvasingumas neatsiejamai susijęs su Jėzaus Kristaus asmeniu, kuris kartu yra ir istorinė asmenybė, ir istoriją peržengianti – transcendentinė asmenybė [plg. 3, p. 931]. Krikščioniškasis dvasingumas suprantamas kaip vienybė su Kristaus asmeniu. Tai nėra vien abstraktus pažinimas, nei vien moralizmas. Krikščioniškasis dvasinis gyvenimas apima pažinimą, moralines pastangas ir dvasines pratybas, bet ypač tarpasmeninį ryšį arba ryšį tarp Dievo, kalbančio žmogui per savo Žodį Kristų, ir žmogaus, atsiliepiančio į Žodį meilės tikėjimu, kurio išraiška **yra gyvenimas ir veikimas iš meilės**. Dar paprasčiau galima apibūdinti krikščioniškąjį dvasingumą kaip apimantį tris pagrindinius elementus: tikėjimo žinias, arba tikėjimo tiesas, vertybių skalę ir gyvenimo būdą [plg. 1, 3]. Kadangi krikščioniškasis dvasingumas yra asmeniškai išgyventa patirtis, jis (dvasingumas) neišugdomas arba neišgyvenamas izoliuotai nuo socialinės ir kultūrinės aplinkos. Apibendrinant galima teigti, kad **krikščioniškasis dvasingumas apima ir pažinimą, ir emocijas, ir liudijimą praktiniais veiksmais, t. y. visą gyvenimą.**

Istoriškai krikščionybė neatsiejamai susijusi su Lietuvos, Europos ir viso pasaulio kultūra bei socialine aplinka. Krikščioniškoji kultūra padėjo naujus pagrindus žmogaus savęs, pasaulio ir visatos suvokimui, iš kurio kyla ir žmogaus veikimas, arba elgsena. Todėl krikščioniškasis dvasingumas ir gali būti viso dvasinio žmogaus ugdymo(si) pagrindas, į kurį turėtų būti adekvačiai atsiliepiama visų lygių valstybinėse mokymo institucijose. Krikščioniškojo dvasingumo ugdymas aukštosiose ir aukštesniosiose mokymo įstaigose tiek valstybei (turėtų būti), tiek Bažnyčiai yra labai svarbi veiklos sritis. Veikimo galimybės ir perspektyvos šia linkme atsiskleidžia ir po neseniai pasirašytos bendradarbiavimo švietimo srityje sutarties tarp Šventojo sosto ir Lietuvos valstybės. Ir nors universitetas yra neskaitlinga visuomenės dalis, tačiau dvasinis ugdymas(sis) šioje mokymo įstaigoje yra ypač svarbus, nes akademinė bendruomenė turi didelę kokybinę įtaką visuomenei. Dėl šios priežasties Katalikų Bažnyčia kreipia ypatingą dėmesį savo instituciniam buvimui universitete ir jo kultūroje. Šis dėmesys ir veiklos gairės yra išsakytos 1994 metais Vatikane išleistame dokumente „Bažnyčia universitete ir universitetinėje kultūroje“. Pagal šiose gairėse numatytus reikalavimus Bažnyčia Lietuvoje turėtų atrasti ir atrandavęs didesnių galimybių bendradarbiauti su aukštosiomis ir aukštesniosiomis mokyklomis.

Krikščioniškojo dvasinio ugdymo būklė aukštojoje mokykloje. Lietuvoje yra 15 aukštųjų mokyklų (universitetų ir akademijų), kur studijuoja apie 64 tūkstančius studentų, kuriems dėsto beveik 10 600 dėstytojų. Priėmus naujas Švietimo įstatymo pataisas ir pradėjus jas įgyvendinti, reorganizuojant aukštesniašias mokyklas į aukštąsias neuniversitetines mokymo įstaigas, studijuojančiųjų aukštosiose mokyklo-

se dar padaugės. Daugiau nei 20 tūkstančių studentų gyvena bendrabučiuose ir studentų miesteliuose. Dėl šios priežasties jie yra reikalingi dar didesnės ir ypatingos dvasinės paramos negu tėvų namuose gyvenantys ir aukštojoje mokykloje įstaigoje studijuojantys jaunuoliai. Aukštesniųjų mokyklų Lietuvoje yra 70, jose dėsto 4600 dėstytojų ir studijuoja 34 000 studentų. Tačiau kol kas sistemingas dvasinis arba religinis ugdymas(is) yra prieinamas tik aukštųjų mokyklų religijos studijų programų studentams.

Vilniuje pasaulietinių studijų studentų pastoracija rūpinasi Vilniaus universiteto Šv. Jono bažnyčioje įsikūrusi Akademinės pastoracijos tarnyba. Prieš dvejus metus ji pradėjo aktyvią sielovadinę, arba krikščioniškojo dvasinio ugdymo, veiklą, kuri apima ne tik Vilniaus universitete, bet ir kitose aukštosiose bei keletose aukštesniųjų Vilniaus mokyklų besimokančius studentus ir ten dirbančius dėstytojus. Šiuo metu dirbama keliomis Vilniaus arkivyskupijos akademinės sielovados, arba akademinio krikščioniškąjo dvasinio ugdymo, kryptimis, kurios apima:

a) neformalų studentų ugdymą (Šv. Rašto būreliai, diskusijų klubai, bendrabučių stotelės ir kt. projektai);

b) formalų nereliginių studijų studentų ugdymą, kuris apima per 140 studentų (Vilniaus universitete, Vilniaus dailės akademijoje, Lietuvos muzikos akademijoje ir Vilniaus pedagoginiame universitete eksperimento tvarka vykdomi krikščioniškojo dvasingumo kursai, kurie yra seminarų lygio, pritaikyti ne tik įgyti žinių apie dvasingumą, atsižvelgiant į pasirinktos studijų krypties pobūdį, bet ir siekiant padėti perimti arba integruoti dvasingumą į kasdienį asmens gyvenimą ir sprendimus);

c) krikščionių dėstytojų saviugdą (surengtos penkios akademinės sielovados konferencijos

seminarai krikščionims dėstytojams, siekiant pagilinti krikščionišką jų savimoneę ir geriau suvokti savo atsakomybę universitetinėje aplinkoje ir apskritai gyvenime; vasaros ir proginės rekolekcijos; dvasiniai susikaupimai, kvalifikuotų specialistų skaitomos paskaitos religine tematika, dėstytojų maldos vakarai ir kt.).

2. Praktinių krikščioniškojo dvasinio studentų ugdymo(si) prielaidų tyrimas

Prieš pradėdant akademinio krikščioniškojo dvasinio ugdymo(si) veiklą buvo keliami **hipotezė**, kad Lietuvoje jau yra tvirtų prielaidų dvasiniam studentų ugdymui(si) aukštojoje mokykloje, kylančių iš pačių studentų teigiamo požiūrio į savo dvasingumo ugdymą(si). Buvo atliekamas tyrimas, kurio **objektu** pasirinktas nereliginių studijų studentų krikščioniškasis dvasinis ugdymas(is) aukštojoje mokykloje. **Tyrimo tikslas** – išsiaiškinti praktines krikščioniškojo dvasinio studentų ugdymo(si) prielaidas. Šiame straipsnyje siekiama atskleisti ir apibendrinti studentų požiūrį į krikščioniškąjį dvasinį ugdymą(si) ir jo galimybes aukštojoje mokykloje.

Pasirinkta tokia tyrimo metodika: uždarios ir atvirosios anketos, individualus ir grupinis stebėjimas, pokalbiai su studentais ir dėstytojais, mokslinės filosofinės, psichologinės, edukologinės ir teologinės literatūros analizė, dvasinių išgyvenimų bei potyrių testai ir testai, atskleidžiantys studentų žinias apie krikščioniškąsias vertybes, ir kt.

Studentų požiūrio į krikščioniškąjį dvasinį ugdymą(si) ypatumų tyrimas buvo atliekamas 1999/2000 mokslo metais studijų laiku (ne sesijų ar švenčių). Atsitiktinės atrankos būdu atrinkta ir apklausta 700 Vilniaus miesto aukštųjų mokyklų pirmo–trečio kurso pagrindinių

nereliginių studijų studentų. Pasirinktas tas atrankos būdas šiuo atveju pasirodė labiau priekiamas ir juo patogiau apklausti didelį skaičių respondentų ir vienu metu supažindinti su anketavimo tikslu. Iš 700 išdalytų anketų 674 buvo galiojančios. Daugiausia respondentų buvo iš Vilniaus universiteto (69 proc.), iš Vilniaus dailės akademijos (16 proc.) ir Lietuvos karo akademijos (11 proc.) ir nedaug respondentų buvo iš Vilniaus Gedimino technikos universiteto (4 proc.). Palyginus aukštųjų mokyklų duomenis didesnių skirtumų nenustatyta, todėl toliau bus kalbama bendrai apie visas aukštąsias mokyklas. Tyrimo metu apklaustų respondentų skaičius sudaro 1,6 proc. visų Lietuvos aukštųjų mokyklų pagrindinių nereliginių studijų dieninių skyrių studentų. Moterys buvo 57 proc. visų respondentų, tuo tarpu visų aukštųjų mokyklų dieniniuose skyriuose moterys sudaro taip pat 57 proc. visų studentų skaičiaus. Apklausa buvo atliekama įvairiuose fakultetuose.

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, kokią religiją studentai išpažįsta, jų nuomonę apie dvasinį ugdymą(si) aukštojoje mokykloje ir jo formas, studentų priklausymą krikščioniškoms ir nekrikščioniškoms jaunimo organizacijoms, dalyvavimą socialinėse ir labdaros akcijose bei veikloje, susipažinimą su sakramentais ir jų šventimą, kokiais būdais jie gilina savo dvasingumą, ar siekia laikytis prigimtinio Dievo įstatymo (Dekalogo) praktiniame gyvenime, bei pagrindinius jų siekius aukštojoje mokykloje. Iš apklausos duomenų galima šiek tiek apibendrinti pirmo–trečio kursų studentų nusiteikimą dvasingumo ugdymo(si) atžvilgiu. Gauti duomenys atskleidžia, ar jie dalyvauja savo išpažįstamos religijos apeigose, ar siekia gilinti savo dvasingumo bei religijos pažinimo ir gyvenimo pagal pri(si)imtas tiesas patirtį ir žinias.

Trumpai apibendrinus duomenis galima sakyti, kad dabar Lietuvoje yra pakankamai studentų **krikščioniškojo dvasinio ugdymo (si) prielaidų**, nes dauguma studentų išpažįsta katalikybę arba save priskiria prie katalikų (74 proc.), stačiatikių (3 proc.), liuteronų (3 proc.) ar reformatų (1 proc.). Ir tik labai nedaug studentų domisi senovės baltų arba pagonių religija (1,5 proc.) bei Rytų religijomis (induizmu, budizmu (3 proc.) ir kt.

Rytų religijomis ir pagonybe daugiausia domisi VU Istorijos fakulteto studentai. Kitose aukštosiose mokyklose ir fakultetuose didesnio susidomėjimo šiomis religijomis nepastebėta. Keletas studentų pasisakė esą iš Tikėjimo žodžio ir du sakėsi esą satanistai. Nemažai studentų pasisakė, kad neišpažįsta jokios religijos arba išpažįsta savo pačių susikurtą (14 proc.).

Apie formalų ryšį su Bažnyčia galima spręsti ir iš duomenų apie sakramentų priėmimą. Dauguma studentų yra priėmę Krikšto sakramentą (77 proc.), tačiau jau tik pusė jų (51 proc.) yra priėmę Sutvirtinimo sakramentą, kuris daugiausia švenčiamas paauglystėje. Nepakankamą respondentų religinį sąmoningumą rodo ir tai, kad daug studentų nežino, ką reiškia Susitaikymo ar Eucharistijos sakramentai, nes pažymėjo, kad yra priėmę Sutvirtinimo sakramentą, nepažymi esą priėmę ir šiuos du, visuomet pirma Sutvirtinimo sakramento švenčiamus, sakra-

mentus (išskyrus liuteronų ar reformatų tikėjimo išpažinėjus, kurių tarp apklaustų studentų buvo mažuma). Šie duomenys gali padėti suprasti, kokio **turinio** krikščioniško dvasinio ugdymo (si) programos galėtų būti šiems studentams ypač aktualios ir jiems pasiūlytos.

Respondentų dvasinio ugdymo (si) nusiteikimą rodo duomenys apie jų dalyvavimą viešose religinėse apeigose. Daugiau kaip pusė (60 proc.) respondentų atsakė, kad jie dalyvauja religinėse apeigose bent keletą kartų per metus, ir penktadalis (17 proc.) respondentų pasisakė, kad yra dažni religinių apeigų dalyviai. Taigi galima daryti išvadą, kad nemaža studentų palaiko ne tik formalų, bet ir sąmoningą ryšį su Bažnyčia ir dvasinis ugdymas (is) jiems galėtų būti taip pat asmeniškai svarbus.

Per apklausą buvo svarbu sužinoti ir respondentų formalų priklausymą kokiai nors krikščioniškai jaunimo organizacijai ar judėjimui prieš studijas ir studijų metu, nes dalyvavimas tokioje organizacijoje yra tam tikras neformalus ir dvasinis ugdymas (is). Prieš studijas (t. y. vidurinėje mokykloje) kokioje nors krikščioniškoje jaunimo organizacijos veikloje dalyvavo beveik 22 proc. respondentų, iš kurių daugiausia pasisakė buvę skautais (34 proc.), ateitininkais (15 proc.) ir įvairių kitų krikščioniškųjų organizacijų nariais (51 proc.). Beveik pusė respondentų, dalyvavusių prieš studijas jau-

1 lentelė. *Respondentų pasiskirstymas pagal formaliai išpažįstamą religiją*

<i>Išpažįstama religija</i>	<i>Skaiciais</i>	<i>Procentais</i>
Katalikai	518	74,0
Liuteronai	21	3,00
Reformatai	7	1,00
Stačiatikiai	21	3,00
Rytų religijos	21	3,00
Tikėjimo žodis	2	0,30
Senovės baltų, arba pagonių	11	1,60
Savo susikurta arba jokia	98	14,0

nimo organizacijų veikloje, studijų metais jose nebedalyvauja. Prieš studijas krikščioniškose jaunimo organizacijose pasisakė dalyvavę 22 proc. respondentų, o studijų metais dalyvauja tik 12 proc. respondentų. Pasiskirstymas pagal priklausymą įvairioms krikščioniškoms organizacijoms taip pat skiriasi prieš studijas ir studijų metais. Studijų metais iš dalyvaujančių organizacijose tik 20 proc. pasisako esą skautai ir tik 4 proc. esą ateitininkai. Daugumastudentų studijų metais nutraukia ryšius su krikščioniškomis skautų ir ateitininkų organizacijomis ir tik nedaugelis įsitraukia į kitokias organizacijas ar politinius judėjimus.

Anketoje buvo klausama apie dalyvavimą kokioje nors socialinėje, kitiems žmonės pagalbą teikiančioje ar karitatyvinėje veikloje. Dalyvavimas tokioje veikloje gali rodyti tam tikrą dvasinį ugdymą(si). Beveik 40 proc. respondentų teigė kokių nors būdu dalyvaujant įvairiose labdaros akcijose, rūpinasi venišais seneliais ir apleistais vaikais. Medicinos fakulteto respondentai daugiausia savašonoriškai slaugo ligonius.

Vienas iš svarbiausių tyrimo uždavinių – išsiaiškinti respondentų požiūrį į dvasinį – religinį jų ugdymą(si) universiteto aplinkoje ir ar respondentai pageidautų giliau susipažinti universitete su dvasingumo pagrindais bei kokia forma tai galėtų vykti.

Daugiausia respondentų pasisakė, kad dvasiniam studentų ugdymui(si) „turėtų būti skiriamos tam tikros paskaitos ir seminarai bendra studijų tvarka“ ir kad „tikėtų, jog studentų dvasinis ugdymas(is) vyktų krikščioniškos etikos ar moralės paskaitų metu“ (33 proc. respondentų). Dauguma respondentų mano, kad dvasinio ugdymo(si) paskaitos ar seminarai turėtų būti laisvai pasirenkami dalykai. Nemažai respondentų (25 proc.) pasisakė, kad dvasinis studentų ugdymas(is) turėtų vykti po paskaitų

paties universiteto vadovybės inicijuojamas ir juo turėtų rūpintis Bažnyčia ar kitos religinės konfesijos bendradarbiaudamos su aukštąja mokykla (28 proc.). Ketvirtadalis (25 proc.) respondentų mano, kad dvasingumo paskaitos ir seminarai universitete neturėtų vykti. Beveik trečdalis (27 proc.) respondentų teigimu, paskaitų metu dvasinis ugdymas(is) priklauso nuo dėstytojo pasaulėžiūros, kad jo požiūris išreikšiamas, nesvarbu, kokio turinio yra jo paskaita. Daugumos respondentų (59 proc.) nuomone, dvasinis ugdymas(sis) yra saviuždos (savišvietos, saviugdos) dalykas.

Paklausti, kaip respondentai ugdo savo dvasingumą ir gilina tikėjimo žinias, dauguma sakė, kad skaito su tuo susijusią literatūrą (36 proc.), lanko paskaitas arba Šv. Rašto studijų būrelius (17 proc.). Daugiausia respondentų ugdo savo dvasingumą siekdami gyventi pagal sąžinę arba laikydami dešimties Dievo įsakymų (55 proc.).

Nemažai respondentų mano, kad aukštojoje mokykloje būtų naudinga giliau susipažinti su dvasingumo pagrindais (45 proc.), religingumo pagrindais (24 proc.) ir estetinio krikščioniškojo lavinimo pagrindais (60 proc.). Tik nedaug respondentų (30 proc.) pasisako, kad aukštojoje mokykloje sunku rasti laiko dvasingumo ir dorovingumo studijoms. Nors dauguma studentų mano, kad asmenybės dorinės nuostatos yra susijusios su asmenybės dvasingumu.

Respondentai, paklausti, ar norėtų dalyvauti įvairaus pobūdžio krikščioniškojo ugdymo paskaitose, pokalbiuose ar seminaruose dvasingumo, Šv. Rašto ar krikščioniškos etikos klausimais, daug atvejų pasisako teigiamai: trečdalis (27 proc.) pasisakiusiųjų norėtų dalyvauti dvasingumo, penktadalis (19 proc.) Šv. Rašto ir krikščioniškos etikos paskaitose, pokalbiuose ar seminaruose.

Svarbūs buvo respondentų atsakymai, išsakyti laisva forma. Dauguma respondentų pasisakė, kad labai dažnai formaliai save religingu laikantis žmogus nebūna dvasingas ar dorovingas, nors ir pripažino, kad dorovingumas, dvasingumas ir religingumas yra labai susiję. Paklausus, kokiose dvasingumo, Šv. Rašto ar krikščioniškosios moralės paskaitose jie norėtų dalyvauti, kaip paskaitos turėtų būti vedamos, ko reikėtų, kad jos būtų visiems įdomios, nemažai buvo respondentų, teigusių, kad krikščioniškojo dvasingumo paskaitos ar pokalbiai turėtų būti vedami labai subtiliai, ne tiesmukiškai primenant tikėjimo tiesas ir kad juos vestų įdomiai dėsiantys dėstytojai, kurie būtų asmenybės.

Tyrimo išvados

1. Studentų požiūris į krikščioniškąjį dvasinį ugdymą(si) daugiausia yra teigiamas: daugumastudentų stengiasi gyventi pagal prigimtini

įstatymą, arba dekalogą, nemažai palaiko ne tik formalų ryšį su Bažnyčia, bet joje dažnai lankosi, taip pat yra studentų, manančių, kad jų pagrindinis tikslas mokantis aukštojoje mokykloje ne vien žinios ar diplomas, bet visapusiškas asmenybės tobulėjimas.

2. Tirtose aukštosiose mokyklose yra gana palankios dvasinio studentų ugdymo(si) prielaidos: dauguma išpažįsta krikščioniškąsias religijas ir mano, kad aukštojoje mokykloje gali arba turėtų būti įvairios krikščioniškojo dvasinio ugdymo(si) formos – laisvai pasirenkamos dvasinio ugdymo(si) paskaitos, seminarai ir įvairūs Šv. Rašto, diskusijų būreliai ir kt.

3. Reikia ištirti ir aukštųjų bei aukštesniųjų mokyklų teisinę dvasinio (formalaus ir neformalaus) studentų ugdymo(si) prielaidas.

4. Reikia geriau susipažinti su krikščioniškojo dvasinio ugdymosi patirtimi kituose kraštuose (JAV, Kanadoje, Vokietijoje ir Italijoje).

LITERATŪRA

1. Alister E. McGrath, *Christian Spirituality*. Malden : Blackwell Publishers Inc. 1999.

2. Congregation for Catholic Education, Pontifical Council for the Laity, Pontifical Council for Culture, *THE PRESENCE OF THE CHURCH IN THE UNIVERSITY AND IN UNIVERSITY CULTURE*, Vatican, 1984.

3. Downey Michael. *The New Dictionary of Catholic Spirituality*. Collegeville : The Liturgical Press, 1993.

4. Jovaiša L. *Edukologijos pradmenys*. Kaunas: Technologija, 1997.

5. Lietuvos Respublikos aukštojo mokslo įstatymas. Vilnius : Teisinės informacijos centras, 1999.

6. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas // *Valsybės žinios*. 1998, Nr. 67–1940.

7. Švietimas. Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Vilnius, 1999.

PROSPECTS FOR CHRISTIAN SPIRITUAL DEVELOPMENT IN HIGHER EDUCATION

Aušra Karaliūtė

Summary

The laws of the Republic of Lithuania determine moral formation as an integral part of general education. At present only those majoring in religious studies have this possibility among the 64,000 students in 15 institutes of higher education and 34,000 in 70 professional schools of junior colleges. The author's research of 700 first-, second- and third-year students lists religious preference, religious prac-

tice (77 % are baptized, 60 % participate in church services at least occasionally), and opinion regarding religious studies in universities. One-third are in favor of integral programs, the majority favor elective courses: 27 % would attend spirituality courses, 19 % Scripture study, 19 % Christian ethics. The ministry of Vilnius University's St. John's church pastoral team is described.

*Gauta 2000 10 12
Pnimita 2000 10 25*